

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (maantieliikenteen ajoaika-asetuksen ja ajopiirturiasetuksen muuttaminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (maantieliikenteen ajoaika-asetuksen ja ajopiirturiasetuksen muuttaminen) (U 39/2017 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Jorma Hörkkö, liikenne- ja viestintäministeriö
- kehityspäällikkö Mikko Västilä, Liikenteen turvallisuusvirasto
- palkkasihteeri Juha Ollas, Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry
- toimitusjohtaja Mari Vasarainen, Autoliikenteen Työnantajaliitto ry
- toimitusjohtaja Iiro Lehtonen, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- liikenne- ja viestintäministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio julkaisi 31 päivänä toukokuuta 2017 ensimmäisen osan laajasta maantieliikennettä koskevasta paketista. Paketin osana julkaistut lainsäädäntöehdotukset koskevat maantieliikenteen markkinoillepääsyä ja sosiaalisia kysymyksiä, liikenteen hinnoittelua sekä raskaiden ajoneuvojen hiilidioksidipäästöjen seurantaa ja raportointia. Lainsäädäntöehdotusten ohella komissio julkaisi tiedonannon "Eurooppa liikkeellä – Puhdas, kilpailukykyinen ja verkotettu liikenne ja liikkuvuus kaikille sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla" (COM(2017) 283 final). Tiedonannossa on esitelty laajasti paketin taustoja ja tavoitteita, joita ovat muun muassa liiken-

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2017 vp

teen päästöjen vähentäminen, liikenneturvallisuuden parantaminen, yrityksille koituvan hallinnollisen taakan vähentäminen, työntekijöiden sosiaalisten oikeuksien turvaaminen sekä kilpailukyvyyn ja työllisyyden edistäminen. Tiedonannossa korostetaan myös digitalisaation, uusien palvelukonseptien, automatisaation ja puhtaiden käyttövoimien merkitystä tulevaisuuden liikenteessä. Paketin toisen osan ehdotukset ovat tiedonannon mukaan odotettavissa seuraavan 12 kuukauden kuluessa, ja ne koskevat muun muassa tieliikenteen päästöjen vähentämistä.

Osana pakettia komissio antoi 31 päivänä toukokuuta 2017 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EY) N:o 561/2006 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse päivittäistä ja viikoittaista enimmäisajoaika, vähimmäistaukoja sekä päivittäisiä ja viikoittaisia lepoaikoja koskevista vähimmäisvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 165/2014 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse ajopiirtureilla tapahtuvasta paikannuksesta (COM(2017) 277 final). Komission ehdotuksen mukaan sekä ajoaika- että ajopiirturiasetus ovat osa laajempaa pyrkimystä parantaa kuljettajien työoloja, varmistaa tasapuolinen kilpailu liikenteenharjoittajien välillä ja parantaa liikenneturvallisuutta Euroopassa. Ehdotuksen tavoitteena on korjata sääntelyssä ja täytäntöönpanossa ilmenneitä yksilöityjä puutteita ja auttaa parantamaan työskentely- ja liiketoimintaedellytyksiä alalla.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa tavoitteita yrityksille koituvan hallinnollisen taakan vähentämisestä, työntekijöiden sosiaalisten oikeuksien turvaamisesta, liikenneturvallisuuden parantamisesta sekä kilpailukyvyyn ja työllisyyden edistämisestä. Valtioneuvosto suhtautuu pääosin myönteisesti ehdotettuihin muutoksiin.

Valtioneuvosto pitää ehdotuksen oikeusperustaa asianmukaisena. Valtioneuvosto katsoo myös, että ehdotus on toissijaisuusperiaatteen mukainen.

Valtioneuvosto kannattaa yleisesti nykyistä väljempiä joustoja ajoaikasäännöksiin, liikenneturvallisuus kuitenkin huomioiden. Ehdotuksen joustovararat ovat kuitenkin varsin pieniä käytännön liiketoimintaan nähden. Jatkokäsittelyssä tulee valtioneuvoston näkemyksen mukaan tuoda esille, että joustoja voisi olla myös tauon osittamisessa ja päivittäisen ajoajan pidentämisessä kun palataan kotiin tai kuljetuksen päätepaikalle esimerkiksi viikkolevon alkaessa. Viikkolevon tasoitumisjakson laajentaminen kahdesta neljään viikkoon saattaa johtaa ajoterveys/kuormitus -vaikutuksiin kuljettajalle. Tätä ei ole komission vaikutusarvioissa käsitelty, mutta sitä olisi syytä tarkemmin selvittää käsittelyn aikana. Mahdollisuus viikkolevon alun siirtämiseen ennalta-arvaamattomissa tilanteissa on hyödyllinen ehdotus. Viikkolevon lyhennysajan lisäämiseen seuraavaan 45 tunnin viikkolepoon, nykyisen vuorokausilevon sijasta, valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti, koska se saattaa vaikeuttaa kuljetusten järjestelyä.

Valvonnassa kansainvälistä yhteistyötä tulisi lisätä ja ajopiirturissa ottaa käyttöön uusin tekniikka.

Valtioneuvosto kannattaa asetuksen 561/2006 3 artiklan ajoaikapoikkeuksen laajentamista koskemaan niitäkin yksityisiä kuljetuksia, jotka tehdään 7,5 kokonaispainotonna painavimmilla ajoneuvoilla sekä ehdotuksia ajoaikojen joustosta.

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2017 vp

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan ehdotettu säännös velvollisuudesta hankkia asianmukainen lepopaikka sekä velvollisuus järjestää työ niin, että kerran kolmen viikon aikana kuljettajalla on mahdollisuus palata kotiin on nykymuodossaan jossain määrin epäselvä, minkä vuoksi säännöksen valvonta sen nykymuodossa olisi hankalaa ja jatkokäsittelyssä sitä olisi syytä täsmentää vastuiden sekä säännöksen sallimien vaihtoehtojen osalta.

Muut artikkelit sisältävät lähinnä säännösten tarkistuksia ja komission ja jäsenmaiden raportointia eivätkä aiheuta hallinnollista taakkaa yrityksille tai hallinnolle.

Asetuksessa 165/2014 (ajopiirturi) valtioneuvosto kannattaa ajoneuvojen paikantamisen tarkentamista rajan ylityksissä muun muassa kabotaasin valvonnan parantamiseksi.

Ajo- ja lepoaikoihin sekä ajopiirturiin ehdotettujen muutosten tulisi koskea myös muita Euroopan valtioita ja sen vuoksi EU:n tavoitteeksi tulisi saada vastaavat muutokset Eurooppalaista kansainvälistä ajoneuvojen kuljettajien työtä koskevaan sopimukseen eli AETR-sopimukseen (SopS 66/1999 ja 63-64/2010), johon mm. Venäjä on sitoutunut. Sopimuksen muuttamisesta edellisten EU:n säädösten lisäämiseksi siihen käydään neuvotteluja YK:n Euroopan talouskomission yhteydessä (UNECE), komissio johtaa neuvotteluja EU:n puolesta jäsenmaiden avustamana.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komission ehdotuksessa täsmennetään eräitä käytännössä esille tulleita sääntelyn ongelmakohtia erityisesti kuljettajien lepoaikojen pitämiseen liittyen.

Kuljettajien sosiaalisten oikeuksien turvaaminen, hallinnollisen taakan vähentäminen ja kilpailukyvyyn sekä työllisyyden edistäminen ovat kannatettavia tavoitteita. Valiokunta pitää myös hyvänä, että ehdotuksilla pyritään tehostamaan eri jäsenvaltioiden viranomaisten välistä yhteistyötä.

Keskeisenä muutosehdotuksena komissio ehdottaa joustoa kuljettajan päivittäisen tai viikottaisen lepoajan lykkäämiseen liittyen. Ehdotuksen mukaan kuljettaja voi poikkeuksellisissa tilanteissa siirtää vuorokausilevon ja viikkolevon aloitusta myöhemmäksi päästäkseen sopivaan majoituspaikkaan. Valiokunta katsoo, että säännöksessä tarkoitetun majoituspaikan tulee olla asianmukainen. Valiokunta pitää hyvänä, että nykyiseen varsin kankeaan ja joustamattomaan sääntelyyn pyritään saamaan joustoa. Saadun selvityksen mukaan kyseisen muutosehdotuksen soveltamismahdollisuuksia vähentää kuitenkin olennaisesti muun muassa se, että samalla kielletään ylittämästä päivittäistä ajoaika.

Valiokunta pitää tärkeänä, että vuorokautista ajoaika tulee voida pidentää poikkeuksellisissa tilanteissa komission ehdottamaa joustavammin. Voimassa oleva sääntely käytännössä estää kuljettajaa siirtymästä päivittäisen ajoajan päätyttyä asemapaikkakunnalle tai kotiin, ellei matkustustapana ole lautta tai juna. Tämä johtuu siitä, että muulla tavoin, myös esimerkiksi jonkun muun henkilön kyydissä siirtymistä, ei sääntelyn mukaan pidetä vapaa- tai lepoaikana. Valiokunta painottaa, että edellä mainittu sääntely voi johtaa tilanteisiin, joissa kuljettaja joutuu viettämään 45 tunnin pakollisen viikkolepoajan esimerkiksi tunnin ajomatkan päässä kotoaan, mitä ei voida pitää järkevänä ja kuljettajan kannalta kohtuullisena. Valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että kuljet-

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2017 vp

tajan täytyy päästä tämän kaltaisissa tilanteissa siirtymään halutessaan kotiinsa viettämään pakollista lepoaikaa. Sääntelyä tulee näin ollen pyrkiä asian jatkovalmistelussa muuttamaan siten, että mainitunlaisia tilanteita ei voi syntyä. Yksi mahdollisuus on, että päivittäinen ajoaika voitaisiin ylittää enintään kahdella tunnilla, kunhan tämä ei johda viikottaisen ajoajan ylittymiseen tai lepoaikojen lyhentymiseen. Tämän kaltainen säännös mahdollistaisi käytännössä tarvittavan jouston, ja samalla vältettäisiin kuljettajan kannalta kohtuuttomat tilanteet. Valiokunta korostaa, että ajo-ajan pidentämistä koskevasta menettelystä ei kuitenkaan pidä syntyä pääsääntöä, vaan jousto tulee mahdollistaa vain poikkeustapauksissa.

Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille, että viikkolevon lyhennyksen antaminen yhtämittaisena vähintään 45 tunnin lepoajan yhteydessä haittaisi suomalaisten kuljetusyritysten toimintaa ja kuljetusten järjestelyä. Valiokunta suhtautuu tästä syystä kyseiseen säännökseen valtioneuvoston tavoin varauksellisesti.

Valiokunta pitää muun muassa kabotaasin valvonnan kannalta erittäin kannatettavana, että vuoden 2019 kesäkuusta lähtien uusiin älykkäisiin ajopiirtureihin tulee uutena automaattisena ominaisuutena valtion rajan ylityksen rekisteröityminen. Ehdotuksen mukaan vanhoihin ajopiirtureihin kuljettajan tulisi merkitä rajanylitys itse. Valiokunta katsoo, että säännöksen noudattamisen varmistamiseksi tulee huolehtia myös valvontaviranomaisten resurssien riittävydestä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että asiantuntijakuulemisissa komission ehdotuksia on pidetty osin epäselvinä, joten ne tarvitsevat täsmentämistä ja selkeyttämistä asian jatkovalmistelussa.

Tämän lisäksi valiokunta katsoo, että komission niin sanottuun maantieliikennepakettiin kuuluvia esityksiä tulee tarkastella sekä kansallisesti että EU-tasolla kokonaisuutena.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin huomautuksin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 27.9.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ari Jalonen si
jäsen Mikko Alatalo kesk
jäsen Jyrki Kasvi vihr
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk

Valiokunnan lausunto LiVL 15/2017 vp

jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Markku Pakkanen kesk
jäsen Satu Taavitsainen sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
jäsen Sofia Vikman kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula